

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ภายใต้สภาวะแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการปฏิรูประบบราชการในปัจจุบัน ทำให้ทุกหน่วยงานทั้งภาคเอกชน ราชการ และรัฐวิสาหกิจ ต้องมีการปรับตัวและกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานใหม่ รวมทั้งจัดหาเครื่องมือทางด้านการจัดการเข้ามาช่วยในการบริหารงานมากขึ้น ระบบการควบคุมภายใน เป็นเครื่องมือด้านการจัดการประเภทหนึ่งที่ถูกนำมาช่วยในการบริหารงาน และเป็นกลไกพื้นฐานสำคัญของกระบวนการกำกับดูแลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากระบบการควบคุมภายในเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการป้องกันและรักษาทรัพย์สินของหน่วยงาน ช่วยให้การใช้ทรัพยากรของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยในการปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม¹

หน่วยงานราชการแต่ละแห่งก็จะมีแนวทางในการกำหนดระบบการควบคุมภายในของตนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้น จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับภาคราชการขึ้น เพื่อจะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานต่างๆ ในการนำไปใช้ในการจัดวางระบบควบคุมภายใน ซึ่งได้ประยุกต์จากระบบการควบคุมภายในของคณะกรรมการร่วมของสถาบันวิชาชีพที่ให้ความสนับสนุนทางการเงินเพื่อศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมเกี่ยวกับการควบคุมภายใน หรือที่เรียกว่า COSO ซึ่งเป็นระบบการควบคุมภายในที่ครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการบริหารงานและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป รวมทั้งศึกษาแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญและเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุมภายใน อย่างไรก็ตามกิจกรรมการควบคุมในและแนวปฏิบัติที่กำหนดขึ้นเป็นเพียงกิจกรรมหลัก ซึ่งไม่ใช่กิจกรรมทั้งหมดที่ภาคราชการมีอยู่ ดังนั้น แต่ละส่วนราชการซึ่งมีกิจกรรมการดำเนินงานหลากหลายแตกต่างกัน จึงต้องนำไปประยุกต์และกำหนดระบบการควบคุมภายในของหน่วยงานให้เหมาะสมต่อไป

¹ “แผนยุทธศาสตร์กรมสรรพากรปี 2548 – 2551”, 2548, [ระบบออนไลน์], แหล่งที่มา

กรมสรรพากรในฐานะหน่วยงานหลักของภาครัฐในสังกัดกระทรวงการคลัง ซึ่งมีภารกิจหลัก คือ การหารายได้ให้รัฐ ก็เป็นหน่วยงานที่จะต้องมีการกำหนดระบบการควบคุมภายในขึ้นมาใช้ในหน่วยงานเช่นกัน โดยดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ซึ่งตามระเบียบนี้ ในขั้นต้นจะต้องมีการสำรวจสภาพแวดล้อมการควบคุมของหน่วยรับตรวจว่าควรปรับปรุงเพิ่มเติมระบบการควบคุมภายในอย่างไรจึงจะเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของผู้ปฏิบัติ ระบบการควบคุมที่ดีจะต้องออกแบบให้เหมาะสมกับหน่วยงานและสอดคล้องกับทิศทางและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานด้วย แต่ทั้งนี้จะต้องไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย ระเบียบและมติคณะรัฐมนตรีที่ทางราชการกำหนด ในระบบราชการได้มีการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมไว้หลายเรื่องเพื่อให้ส่วนราชการถือปฏิบัติ โดยเฉพาะระบบการควบคุมภายในหลัก ซึ่งได้แก่ ระบบการเงินบัญชี ระบบการบริหารงบประมาณ ระบบการบริหารบุคคล ระบบการบริหารพัสดุ เป็นต้น รวมทั้งวิธีปฏิบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยทั่วไปเมื่อมีการพัฒนาหรือปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานใหม่ ๆ ก็จะมีระบบการควบคุมใหม่ ๆ เกิดขึ้น ระบบการควบคุมภายในบางอย่างอาจเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หรืออาจมีการคิดค้นระบบการควบคุมภายในใหม่ขึ้นเองโดยบุคลากรผู้รับผิดชอบในส่วนงานนั้น ๆ ซึ่งอาจเป็นระบบที่ดีหรืออาจเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงพอก็ได้ การควบคุมภายในที่มีอยู่อาจจะเหมาะสมกับสถานการณ์ในอดีต แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันเหตุการณ์หรือปัจจัยเสี่ยงอาจมีการเปลี่ยนแปลงไป การควบคุมที่มีอยู่เดิมอาจจะไม่เหมาะสม หน่วยงานจึงจำเป็นต้องมีการประเมินผลการควบคุมภายในของระบบที่ใช้อยู่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้ทราบว่า จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร

ในปัจจุบันส่วนที่มีความสำคัญในการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร คือ ส่วนกำกับดูแลผู้เสียภาษี ซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการคำแนะนำด้านภาษีอากรแก่ผู้ประกอบการ ดูแลการชำระภาษีของผู้ประกอบการ ก่อนและหลังพ้นกำหนดวันยื่นแบบแสดงรายการทุกประเภทภาษี วิเคราะห์ข้อมูลการยื่นเสียภาษีอากรทุกประเภทภาษี ออกตรวจสอบสภาพกิจการผู้ประกอบการ รวมถึงการตรวจสอบภาษีอากร ด้วย ดังนั้น การปรับปรุงระบบการปฏิบัติการและการควบคุมภายในจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารการจัดเก็บภาษี

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระบบควบคุมภายในเพื่อการบริหารการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรพื้นที่จังหวัดเชียงราย ในส่วนกำกับดูแลผู้เสียภาษี รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้ระบบควบคุมภายใน เพื่อให้ทราบจุดอ่อนหรือความเสี่ยงที่ยังมีอยู่ในหน่วยงาน ตลอดจนสาเหตุและแนวทางการปรับปรุงที่จะดำเนินการ

มารวบรวมไว้ โดยผลจากการศึกษาอาจสามารถนำไปใช้ในการวัดผลระบบควบคุมภายในและส่งผลให้การจัดเก็บภาษีของสำนักงานมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นแนวทางการดำเนินงานในระบบควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรเชียงรายในภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการควบคุมภายใน ปัญหาและอุปสรรค เพื่อการบริหารการจัดเก็บภาษีของส่วนกำกับดูแล สำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงราย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานของระบบการควบคุมภายในและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ดำเนินงานในระบบการควบคุมภายในเพื่อบริหารจัดการเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นิยามศัพท์

การควบคุมภายใน (Internal control) หมายถึง กระบวนการซึ่งได้รับการออกแบบโดยคณะกรรมการบริษัท ผู้บริหารขององค์กร เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่ากิจการจะบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน ความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินและการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

COSO หมายถึง คณะกรรมการร่วมของสถาบันวิชาชีพที่ให้ความสนับสนุนทางการเงินเพื่อศึกษาวิจัยและพัฒนาเกณฑ์ที่เหมาะสมเกี่ยวกับการควบคุมภายใน ซึ่งประกอบด้วยองค์กรในประเทศสหรัฐอเมริกา 5 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพด้านการบัญชีและการเงินอันได้แก่

1. American Accounting Association (AAA)
2. American Institute of Certified Public Accounting (AICPA)
3. Financial Executive Institute (FEI)
4. The Institute of Internal Auditors (IIA)
5. Institute of Management Accountants (IMA)

ประสิทธิภาพ หมายถึง การบริหารทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทุกด้าน โดยสามารถเปรียบเทียบการนำเข้าข้อมูล การปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นได้

ผลการจัดเก็บภาษีอากร หมายถึง ภาษีอากรที่จัดเก็บจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม อากรแสตมป์ และรายได้อื่น จัดเก็บโดยแต่ละหน่วยย่อยของ สำนักงานสรรพากรพื้นที่เชียงราย

สำนักงานสรรพากรพื้นที่ มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการวางแผนปฏิบัติการและ ประเมินผลเพื่อการบริหารงานจัดเก็บภาษีอากรให้เป็นไปตามนโยบายแผนงานและเป้าหมายของ กรมสรรพากร และสำนักงานสรรพากรภาค กำกับดูแลผู้เสียภาษีเป็นรายผู้ประกอบการ ตรวจปฏิบัติการและตรวจสอบภาษีอากรสำหรับรายที่อยู่ในความรับผิดชอบ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved